

Lý Lạc Long

Nhẫn Nhịn Và Nhu Nhược

Ở đời chúng ta thường thấy những việc nhỏ bằng sợi tóc, nhưng đôi khi vì không nhẫn nhịn được mà có thể dẫn tới những sóng gió và tai họa lớn .

Ông bà ta thuở xa xưa đã có câu:

"Chữ Nhẫn là chữ tương vàng

Ai mà nhẫn được mọi đòn sường thay"

Ngày xưa, khi thầy Tử-Trương muốn xuất chánh, đến từ tạ Đức Khổng Phu Tử và xin cho một lời để làm phép sửa mình.

Khổng Tử nói: "Bá hạnh chi bản nhẫn chi vi thượng". (Trăm nét chung gốc chỉ có chữ nhẫn là cao thượng hơn hết.)

Tử Trương hỏi :

"Hà vi nhẫn chi" (Tại sao mà phải nhẫn?)

Khổng Tử trả lời :

"Thiên tử nhẫn chi quốc vô hại. Chư hầu nhẫn chi thành kỳ đại. Quan lại nhẫn chi tán kỳ vị. Huynh đệ nhẫn chi gia phú quý. Phu phụ nhẫn chi chung kỳ thế. Bằng hữu nhẫn chi danh bất phế. Tự thân nhẫn chi vô họa hoạn."

(Nghĩa là: Làm Vua mà biết nhịn thì trong nước không có điều tai hại. Bậc chư hầu mà biết nhịn thì nên nghiệp lớn. Làm quan mà biết nhịn thì phẩm chức sẽ thăng tiến. Anh em biết nhịn với nhau thì nhà cửa đặng giàu sang. Chồng vợ biết nhịn thì mới thương yêu được trọn đời. Bè bạn biết nhịn thì danh nghĩa chẳng hư. Cho bản thân mà biết nhịn chẳng lo tai họa.)

Tử-Trương hỏi tiếp:

"Bất nhẫn hà như". (Còn chẳng nhịn thì đường nào?)

Không Tử trả lời :

"Thiên tử bất nhẫn quốc không hư. Chư hầu bất nhẫn tán kỳ xu. Quan lại bất nhẫn hình phạt tru. Huynh đệ bất nhẫn cát phân cư. Phu-phụ bất nhẫn tình ý sơ. Tự thân bất nhẫn hoạn bất trừ."

(Nghĩa là: Làm Vua mà chẳng nhịn thì nước phải trống không. Là chư hầu chẳng nhịn thì hư bại thân mình. Làm quan không nhịn thì phải chịu hình phạt. Anh em chẳng biết nhịn nhau, thì tài sản chia cắt, thủ túc phân ly.

Chồng vợ chẳng nhịn thì tình nghĩa sẽ phai lợt. Còn bản thân của mình mà chẳng biết nhịn thì họa hoạn chẳng dứt.)

Đức Không Tử giải nghĩa xong, thầy Tử Trương ngậm ngùi than rằng: Phải lắm, phải lắm, thật là khó thay nếu không "nhẫn" thì cũng khó cho bốn phận làm người.

"Một điều nhịn chín điều lành" và không ai có thể phủ nhận được những mặt hữu ích của chữ nhẫn trong đời sống của con người. Trời cho mỗi người mỗi tính, tôi là người trời sinh ra rất trực tính, khó quay mặt làm ngo trước những việc không đúng và phi lý (dĩ nhiên là theo nhận xét chủ quan của tôi). Trải qua kinh nghiệm của đời sống thực tế, tôi phải nhìn nhận là một người biết nhẫn nhịn sẽ thành công dễ dàng hơn về mọi mặt : công danh, sự nghiệp, giao thiệp, quan hệ ... Nhưng nói như thế không có nghĩa là một người phải nhẫn nhịn đến độ hèn. Mỗi hoàn cảnh nhẫn nhịn đều phải có cái đạo lý hoặc lý tưởng trong đó. Tuy nhiên, ranh giới giữa nhẫn nhịn và nhu nhược chỉ cách nhau một sợi tóc và rất khó mà phân biệt. Nhu nhược cũng như "nhẫn" là một từ Hán-Việt có nghĩa là "mềm yếu" (nhu là mềm và nhược là yếu). Theo vận nước thăng trầm, những đổi thay dâu bể của cuộc sống đã dạy tôi phải nhẫn nhịn để sinh tồn, để sống được bình an như có thể . Vì chết là hết, là chấm dứt ... "đa số" người chết sẽ không làm được việc chi giúp thân, giúp đời ... Thấm thoát đã ba thập kỷ trôi qua, với niềm tin là mình đang thực tập chữ nhẫn và sống một cách đúng đắn .

Nhưng gần đây, đọc bài viết của một luật sư trẻ đang sinh sống tại Sài Gòn bản khoăn về sự nhu nhược của dân VN. Tôi nhìn lại tôi cũng như tất cả sự việc đã qua. Có lẽ tôi cần phải tự xét lại nguyên tắc sống của bản thân (principles of living) một cách nghiêm túc hơn vì có thể cuộc sống của tôi đã lọt qua phía bên ranh giới của sự nhu nhược đã từ lâu. Dưới đây là bài viết "Trả lại hào khí Diên Hồng" của Luật sư Lê Công Định. (Bài viết này đã được đăng trong tờ báo Pháp Luật ở Sài Gòn ngày 5/3/2006.)

"Lịch sử Việt Nam là lịch sử thắng trăm của một ngàn năm nô lệ giặc Tàu, một trăm năm nô lệ giặc Tây.

Những khoảng khắc hòa bình hầu như ngắn ngủi. Sau 1975 niềm vui độc lập và thống nhất, với biết bao máu và nước mắt vô tội đổ xuống, đã không kéo dài bao lâu. Đất nước triền miên rơi vào khủng hoảng, hết khủng hoảng kinh tế, đến khủng hoảng đạo lý và bây giờ khủng hoảng niềm tin. Điều đó suy cho cùng có nguyên nhân nội tại từ chính sự nhu nhược của mỗi con người chúng ta.

Bốn ngàn năm lịch sử đã kết nối từng cá nhân thành một dân tộc, hun đúc nên khát vọng Đại Việt, đưa chúng ta đi hết chiến thắng này đến thắng lợi khác, giành lại độc lập tự chủ và thống nhất giang sơn về một mối. Thành tựu ấy có được là do sự quật khởi của hào khí Diên Hồng qua các thời đại. Tiếc thay khi chuẩn bị bước vào nền thái bình thịnh trị, sự nhu nhược đã thế chỗ cho tinh thần quật khởi! Kẻ thì bỏ nước ra đi, trốn tránh. Người thì ở lại nhần nhục, muộn phiền. Bọn cơ hội thừa dịp thi thố sự đồi bại, biến giang sơn chung thành món mỗi riêng tư béo bở.

Vì nhu nhược, chúng ta không dám phản kháng thói hạc sách, những nhiều của lớp quan lại mới, chấp nhận dùng tiền vượt qua trở ngại. Đến khi nhìn lại, quốc nạn tham nhũng và quan liêu đã lan tràn, bất trị.

Vì nhu nhược, chúng ta che tai không dám nghe lời nói ngay thẳng, mặc nhiên dung túng sự dối trá và xu nịnh. Đến khi bùng dậy, đạo đức đã suy đồi, khó sửa.

Vì nhu nhược, chúng ta hài lòng với những gì đang có, cố tin vào sự ổn

định giả tạo, đắm mình vào những lễ hội vô nghĩa liên miên. Đến khi nghĩ lại, xung quanh đã đầy dẫy ung nhọt, không còn thuốc chữa.

Vì nhu nhược, chúng ta bịt mắt trước những bước đi vũ bão của các dân tộc láng giềng. Đến khi tỉnh ngộ, sự tụt hậu quá rõ ràng, không còn cơ may rút ngắn khoảng cách.

Để che giấu mặc cảm do nhu nhược, khắp nơi người ta kể nhau nghe những bài về châm biếm hoặc lớn tiếng dè bủ chuyện cung đình tột tể, nhưng lại trong ... quán nhậu! Chỉ khi kiểu "sĩ phu Bắc Hà" ấy liệu sẽ giúp ích được gì cho công cuộc chấn hưng đất nước đang lúc cần hào khí Diên Hồng năm xưa?

Muốn chấn hưng đất nước trong vận hội ngàn năm có một này cần phải rũ bỏ sự nhu nhược đó. Muôn người xin hãy nắm tay lại, chế ngự sự sợ hãi, cùng tiến về phía trước, may ra khát vọng Đại Việt mới có cơ may biến thành hiện thực. Xin đừng để sự nhu nhược của những cá nhân trở thành sự bạc nhược của cả một dân tộc."

Bài viết ở trên của luật sư Lê Công Định cũng đã được BBC trích đăng lại và đa số những ý kiến phản hồi đồng thuận với nhận xét của anh. Có một số ý kiến nói rằng dùng chữ "nhu nhược" (mềm yếu) là không đúng, là mạ lỵ cả dân tộc, mà phải là "nhẫn". Nói khác là dân VN đang "nhẫn" để chờ một ngày mai tươi sáng hơn. Mỗi người có quyền có nhận xét riêng của mình. Cho tôi thì tôi đồng ý với luật sư Lê Công Định, vì xài chữ nhẫn để biện minh cho những thân phận con giun bị dấn xéo thì nền tảng lý lẽ để bảo vệ lập luận này nghe không có hợp lý và thuyết phục lắm. Nhưng điều đáng nói nhất ở đây là bài viết này được đăng công khai trên một tờ báo trong nước cho nên dù có đồng ý với luật sư Lê Công Định hay không, thì chúng ta cũng phải dờ nón khâm phục sự can đảm của anh Lê Công Định. Mặc dù anh không phải là người đầu tiên vượt qua sự nhu nhược của bản thân để nói lên tiếng nói lương tâm. Đất nước VN cần thêm nhiều người như luật sư Lê công Định.

Một số ý kiến phản hồi nêu lên sự khác biệt như hội nghị Diên Hồng đời Trần được tổ chức dưới sự chỉ đạo của những lãnh đạo tài ba, có uy tín như Hưng Đạo Vương, và là để chống giặc ngoại xâm nên sự đoàn kết và đồng lòng giữa dân chúng đã có sẵn đó. Còn "hội nghị Diên Hồng" đời nay thì để chống bạo quyền (hay nội xâm). Nó sẽ được tổ chức ở đâu và ai sẽ là người chủ trì? "Một dòng nước nhỏ có thể cuốn trôi cả một núi cát, nhưng một hòn đá nhỏ thì vẫn nằm hiên ngang giữa lòng con suối lớn". Nếu chỉ nói là "nên làm" thôi thì chưa có đủ mà phải "biết cách làm thế nào" để biến núi cát hay những hạt cát rời rã thành một khối đá?

Có lẽ vấn đề chính hiện nay cho mọi người có tấm lòng với dân tộc và đất nước, mỗi người một viên gạch tiếp tay nhau làm thế nào cho dân chúng nhìn ra "sự thật thối nát" của chính quyền cộng sản thì người dân sẽ vượt qua sự nhu nhược của chính họ. Khi lực lượng dẫn đầu mạnh đến một mức nào đó, cường quyền không thể và không dám đàn áp nữa có lẽ dân tộc VN mới thấy được ánh sáng của dân chủ tự do chân chính.

Ở vào thời điểm này, dù dùng chữ nào để diễn tả hiện trạng của dân VN (dân tộc VN nhẫn nhịn hay dân tộc VN nhu nhược) thì số người dân còn đủ sức "nhẫn nhịn" hay số người dân chưa vượt qua sự "nhu nhược" (còn mềm yếu) dường như vẫn còn chiếm đa số trong dân chúng. Nhưng dù hoàn cảnh thế nào thì cũng chỉ có một con đường đi cho những người có tấm lòng với đất nước là "tận nhân lực tri thiên mệnh". Cầu mong mọi việc may mắn và thuận lợi cho những người đang cống hiến tâm lực của mình vì tương lai của quê hương tổ quốc "chân cứng đá mềm". Và vận nước mệnh trời sẽ chuyển theo chiều hướng tốt cho dân tộc và đất nước Việt Nam.

Lý Lạc Long (August 16, 2006)

